

עין משפט
גור מצוה

לולב הגזול פרק שלישי סוכה

מסורה הש"ס

בר א מ"א פ"ו הלכות
לולב הלכה ז סמך
ענין מד טושיב אר"ח פ"י
תמנה טע"ף א'
ב ה ב"י פ"ה ש"ס ה"י
ה סמך ש"ס טושיב
אר"ח פ"י תמנה טע"ף א'
וטע"ף י וי' תמנה טע"ף
ב'
ב ג מ"י פ"ז ש"ס ה"י ה'
סמך ש"ס טושיב אר"ח
פ"י תמנה טע"ף י'
פ"י תמנה טע"ף י'
ב ג ז מ"י פ"ה הלכות ב'
ג א מ"י פ"ה הלכות ב'
טושיב אר"ח פ"י ש"ס
תמנה טע"ף ה'
ג ב מ"י ש"ס הלכה ז
טושיב ש"ס פ"ו א'
ג ב כ ל מ"י פ"ו ש"ס
הל"ח טוה ש"יע ש"ס
טע"ף ב':

נפקא מינה לגיטי נשים. כדפירש
דגיטין (דף ו.) דבכל כהרץ
לומר בפני נכתב ופני נחמס
עדים מזיין לקיימו והיינו מה
צמה מדליקין (שבת דף לו: ושם) פ"י
עוד לטון אחר (א) ונפקא מינה לענין
ימין דבכל הוא שם המדינה כדאמר
(קדושין דף ע"א.) א"י עיסה לבכל
ואמרי' פרק עשרה יוספין (שם) עד
היין הוא ככל ואין כומיין שם
המדינה כגט אלף שם העיר:

ענף עין עבות שלשה. פ"י כקונט'
ענף חד עץ חד עבות חד
ומינה דלעיל (דף ל"ג:) אוקימנא ענף
עץ שענפיו חופין את עליו ודרשינן
נמי עץ עבות קלוע כמין קליעה וא"ת
וימנא פרי עץ הדר שלשה וי"ל
דמדראא דעץ דרשינן שטעם עלו
ופריו שום:
ערבי נחל' שהים. אפילו נחמן
כמה הדסים וכמה ערבות
גולוב אין זה כל מוסף אפילו למ"ד
כרץ אגד אל"כ מוסף מין אחר
כדפירשית בסוף ראוהו בית דין
(כ"ה דף כח: ד"ה ומנא):

נפקא מינה לגיטי נשים: מותני' א"ר ישמעאל
אומר שלשה הדסים ושתי ערבות לולב אחד
ואחרון אחד אפילו שנים קטומים ואחד אינו
קטום ר' טרפון אומר אפי' שלשתן קטומים
ר"ע אומר כשם שלולב אחד ואחרון אחד
כך הדרם אחד וערבה אחת: גמ' תניא רבי
ישמעאל אומר יפרי עץ הדר אחד כפת
תמרים אחד ענף עץ עבות שלשה ערבי
נחל שתיים ואפילו שנים קטומים ואחד שאינו
קטום ר' טרפון אומר שלשה ואפי' שלשתן
קטומים ר"ע אומר כשם שלולב אחד ואחרון
אחד כך הדרם אחד וערבה אחת אמר לו
ר' אליעזר יכול יהא אחרון עמיהו באגודה
אחת אמרת וכי נאמר פרי עץ הדר וכפת
תמרים והלא וכן נאמר אלא כפת יומנין
שמעכבין זה את זה ת"ל ולקחתם שתיהא
לקיחה תמה ורבי ישמעאל מה נפשך את
שלימין בעי ליבעי נמי כולהו אי לא בעי
שלימין אפי' חד נמי לא אמר ביראה א"ר
אמי חזר בו רבי ישמעאל אמר רב יהודה
אמר שמואל הלכה כרבי טרפון ואודא שמואל
לטעמיה דאמר להו שמואל להגור דמובני
אסא אשון וזבינו ואי לא דרישנא לכו כרבי
טרפון מ"ט אילימא משום דמיקל ולירדוש
להו כרבי עקיבא דמיקל טפי לתחא קטומי
שכיחי ורבי ואלא קטום לא שכיח:
מותני' האתרוג הגזול יהויבש פסול לשיבך
אשרה ושל עיר הנדחת פסול ישל ערלה פסול
של תרומה טמאה פסול של תרומה טהורה
לא יטול ואם נטל כשר של רמאי ב"ש פוסלין
וה"ב מכשירין של מעשר שני בירושלים
לא יטול ואם נטל כשר יעלטה חזויה על רובו
נטלה פטמתו נקלף הנסדק יניקב וחוסר
כל שהוא פסול עלטה חזויה על מיעוטו
נטל עוקבין ניקב ולא חסר כל שהוא כשר
אתרוג הכושני ע"ה וירדוק כבתי ר' מאיר
מכשיר ור' יהודה פוסל ישיעור אתרוג הקטן
ר"מ אומר כאגוז רבי יהודה אומר כביצה
ירבדגול כדי שיאחזו שנים בידו דברי ר' יהודה
ירבי יוסי אומר אפי' אחד בשתי ידיו:
גמ'

שתייהא לקיחה תמה. מהאי
טעמא נמי פסלינן
אתרוג חסר משום דאין זה לקיחה
תמה וציוס שני לא מיישגין אף על גב
דקפדינן ארבעה מינין וטעמא
פירשתי בריש פירקין דף נט: ושם
ג"ה נענין) ובהקומן רבה (מנחות דף
מ.) מסיק דהא דמעכבי אהדי לא שנו
אלא שאין לו חבל י"ס לו אין מעכבין
פירש הלכות גדולות אין מעכבין
ללא מימא עד דמגבה להו כדתי הדדי
אלא אי מגבה כל חד וחד לתודיה
שפיר דמי דקימא לן לולב אין כרץ
אגד ודבר מימה הוא לומר כן דיוין
דכלו מזהו אחת היקל ויעילו כזה
אחר זה ור"ת הגיה בפספיו לא שנו
דמעכבין משום תמה אלף שאין לו
חבל י"ס לו תמה הוא אפי"פ שלא
חנרו נאגדו כדאמרי' (לעיל דף ג.)
ללא דרשי רבנן לקיחה לקיחה ולר'
יהודה דרשי לקיחה משמע ליה
ללא הוי תמה אל"כ אגדו:
ולרדוש להו בר"ע דמיקל טפי.
מימה הא לא סבירא
ליה כר"ע אלף כרבי טרפון וי"ל
דכל זה מן הדיוק שכל להוכיח דשמואל
לטעמי' דכרבי טרפון סבירא ליה דאי
מפחד טפי מרבי טרפון דתלמא קטומין שכימי
מחד דלא קטיס ומעולם
לא תשמע דסבר כרבי טרפון ומיהו קשה
מפרק כל שעה (פסחים דף ע"ד
ו.) מקדירות כפסח דאמר שמואל משהי
להו עד אחר הפסח ועבד
בהו בין דמיט בין שלא דמיט ואמרינן
ואודא שמואל לטעמיה דאמר
להו שמואל להגבו דמזבנו כנדי אשון
וזביניו וזי לא דרישנא לכו כרבי
טריי שענון כלומר דשרי חמך לאחר
הפסח כי ליתיה בעיניה ומשמע
דגדילא דלא מפחד כמדי דלא סבר ליה
וי"ל דהתם למה לו להפחידם כדי
כמדי דלא סבר ליה דכשלא הכא מני
למימר דהיה מפחידם כדי שימכרו
בזול ותתא המניה מניה ולא ימנעו
בשביל יוקר וא"ת ואי סבר לה כר'
טרפון לירדוש להו כוומיה דכי האי
גוונא פירך כפרך כל שעה (שם) ומשני
אתר' דרב הוה וי"ל דהכא הניח משום
הידור ואי לא דיינינא לך כרז הוונא
אלינא דרבי יוסי דאמר הכל לפי מה
שגדר מה שלא דן לו לפי שנפשיים רבינא
ומחל לו כפחות:

רבינו הגה"מ
מתני' ערבה כמנשה
תשנשורי קמצת עליה
וישל בעל כסרה (ובי'.)
חלוות ר' ישמעאל
ור' טרפון כמשנתנו,
ר' ישמעאל אומר כי
הדרסין ואפי' ב' קטומין
ואחר שאינו קטום,
ר' טרפון אומר אפי'
שלשתן קטומין. אמר
רב יהודה אמר שמואל
הלכה כר' טרפון. ואודא
שמואל לעומיה דאמר
להגור דמובני אסא, אשון
וכיניו. לומר החישו
ובכרו בזול. לא תיקרין
על הקניס הרבה. דאי
לא דרישנא לכו הלכה
כר' טרפון דקיבא לן
כוומיה. אלא משום כגוה
בעיני שיליין. ארבעה
מינים שבולב מעכבין זה
את זה. שני ולקחתם
לכם. שתהא לקיחה תמה.
אוקימנא (ותרי' בריה
דרב יוסף על כל פנים
ופעם. רב הונא לא כפרך
אלא פעם אחת. רב
הונא כסמ' ר' יוסף טעמא
דרי הונא. דמאי מרבייהם
וישאר הרפוס מרבייהם.
מה דמאי אין סברין. אף
שאר הימים אין סברין.
[מותני' אתרוג הגזול כו.]

קטומין: כר"ע. דלא בעי אלף חד: מותני' של ערלה ושל פרומה
טמאה פסול. בגמרא (ה'): מפרש טעמא: לא יטול. בגמרא (שם) מפרש
טעמא: בירושלים. שהיא כשרה לאכילת מעשר שני: לא יטול.
כדמפרש בגמרא (שם): ואם נטל כשר. שהרי י"ס בה הימר אכילה לכל חוץ
לירושלים לא דלכס כמינו' הראוי לכס: חזוים. כמין אבעבועות דקות:
נעלה טעמא. ראש אתרוג מפי רבי יעקב ודוגמתו הפטמ' של רמון
(שוקטין פ"ב מ"ג): הכי גרסי' נקלף נסדק ניקב וחוסר כל שהוא פסול.
ניקב וחוסר כל שהוא חדא מילתא דלילו ניקב ולא חסר שחבכו בו
מתע והוליאה כשר דקאמי סיפא: יטול עוטלו. זבנו כנו
בעוקלי תלניס (פסחין דף ט.) הכושי. שכל מלרץ כוש ושחור
הוא: כרסי. כרשיס פורי': ונגדול. שלא יחא גדול יותר מאלו:
גמ'

לגיטי נשים. דקימא לן בפ"ק
שיאמר בפני נכתב ופני נחמס אי
משום דאין כקיבין לשמה והמביא
שנקיין לשמה ועולו רגלים
ואמרי' התם (דף ו.) דבכל כהרץ
לגיטין לפי שהן בני מורה ונקיין
לשמה ובני ישיבה מזיין ליך וללמוד
משם תורה מכל מקומות. ובורסיף
סמך לבכל ואינן בני מורה כדאמרינן
(פסחין דף קט.) מלי בורסיף צור
שפפו את מימיו ולא נשמיר בו כלום
והמביא משם כרץ שיאמר חבל עכשיו
נתחלף שם הלך המביא מבבל
כרץ שיאמר ומבורסיף אין כרץ:
מותני' שלשה הדסים. כגמרא
ילף לה: ואפילו שנים

קטומין. אהדסיס קאי. וכגמרא פירך
מה נפשך אי קטום פסול והוא כרץ
שלשה ליבעי כולהו שלימים ואי קטום
כשר לכשרי שלשתן קטומים ומשני
חזר בו ר' ישמעאל מתחלת דכתיבו
שהיה מלרץ שלשה ואמר אפי' שנים
קטומין והוא היין אי לא מייתי להו
לגמרי דהא קטומים כמאן דלימניהו
דמי: ר' טרפון אומר אפי' שלשתן
קטומים. דלא בעי הדר כדסמ':
גמ' כפס תמריס דניהו משמע וי"ו
דכפת כתיב: ענף. חד עץ חד
עבות חד: ואפילו שנים קטומים.
אהדס קאי: יכול יאגדס כולן. ואף

האתרוג עמהס אמרת וכי נאמר
וכפת תמריס דניהו משמע וי"ו
מוסיף על ענין ראשון לנרפו עם פרי
עץ הדר והלא לא נאמר אלף כפת
משמע בפני ענפין הן ולא עם האתרוג
וענף עץ מוסף עליהס וערבי נחל
מוסיף עליהס שנאמר כהן וי"וין לשיבך
נאגדין עם הלולב: שמתכבין זה את
זה. אם חסר אחת מארבעתן אין
השלשה מנחה: סמך. שלמה דרשיס
ולקחת חס: ור' ישמעאל. דמשכיר
שנים קטומים וחד מלרץ שלס אינן
תלוקן הכתוב אי בעי הדר ניבעי
בכולהו ואי לא בעי הדר אפילו כחד
לא נלרץ: אמר כיראה. שם חס:
חזר בו ר' ישמעאל. מתחלת דכתיבו
ומכשר חד ומיהו הדר בעי: הלכה
על דמיהס מפני שמקציס חס
שלשה הדסין ושלימים: ואי לא.
משוימו: דרשינא כר' טרפון. דמכשר

לגיטי נשים. דקימא לן
בני ככל כקיבין שערך
למכור גט לשמה והמביא
גט משם אין כרץ לומר
כפני נכתב וכפני נחמס,
וכפי שאל אלנות אין
כקיבין וקרץ. ועששו בני
טרייף היא ככל. וכל
עכשו היא כרסיף
יהן עמי הארץ כדאמרינן
בעלמא (סוה"ד דף ע"ג)
שאפי' שעתו מימי, ואי
אומר נפקא מינה לגיטי
נשים לענין עיה שמו
וסמה ושם ערבי עיה
פסול וקרץ למכור שם
של עכשו וטעם (דף ע"ג).
שהוא לקיחה תמה.
ארבעתן כמח: (מנחות דף כ"ג).
הלכה כר' טרפון. דסבר
אפי"ן דקטום הדר הוא
סודור רש"י פ"י דפ"ו. של
דמאי. לקחט מעס הארץ,
וסמס פירומיין ספק אפי'
מעשרין ולקחו להו. כ"י
שיארו שנים כידו.
כ' אחרונים כידו אחת.
שנתקום האחד יחא הלולב
כשיפקין דערבי לא י.

תורה אור השלם
1. ולקחתם לכם ביום
הראשון פרי עץ הדר
כפת תמרים וענף עץ
עבת וערבי נחל
ושמחתם לפני יי'
אלהיכם שבעת ימים יי'
ויקרא כג מ

הנהגות הב"ח
(א) יוסי' דיה נפקא מינה
יוסי' עד לטון אחר
דנפקא:

לענין רש"י
פרי"ו (פסחין דף ע"ג)
כרשיס ויקר מאכל.

מוסף רש"י
לגיטי נשים. דקימא לן
בני ככל כקיבין שערך
למכור גט לשמה והמביא
גט משם אין כרץ לומר
כפני נכתב וכפני נחמס,
וכפי שאל אלנות אין
כקיבין וקרץ. ועששו בני
טרייף היא ככל. וכל
עכשו היא כרסיף
יהן עמי הארץ כדאמרינן
בעלמא (סוה"ד דף ע"ג)
שאפי' שעתו מימי, ואי
אומר נפקא מינה לגיטי
נשים לענין עיה שמו
וסמה ושם ערבי עיה
פסול וקרץ למכור שם
של עכשו וטעם (דף ע"ג).
שהוא לקיחה תמה.
ארבעתן כמח: (מנחות דף כ"ג).
הלכה כר' טרפון. דסבר
אפי"ן דקטום הדר הוא
סודור רש"י פ"י דפ"ו. של
דמאי. לקחט מעס הארץ,
וסמס פירומיין ספק אפי'
מעשרין ולקחו להו. כ"י
שיארו שנים כידו.
כ' אחרונים כידו אחת.
שנתקום האחד יחא הלולב
כשיפקין דערבי לא י.